

vergadering **C157 – OND16**

zittingsjaar 2011-2012

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 1 maart 2012

INHOUD

Interpellatie van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het nieuwe actieplan grensoverschrijdend gedrag op school - 77 (2011-2012)	3
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over kansengroepen en stages - 1147 (2011-2012)	6
Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het volgen van brugprojecten voor jongeren die in een ander ROP-gebied deeltijds onderwijs volgen - 1167 (2011-2012)	8
Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over bewegingsopvoeding en een gezonde levenshouding in het kleuteronderwijs - 1170 (2011-2012)	10
Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de toename van stress, faalangst en depressies bij studenten in het hoger onderwijs, mede als gevolg van de flexibiliteit in het hoger onderwijs - 1178 (2011-2012)	12
Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stijgende werkloosheid bij personen met een hoger (universitair) diploma - 1181 (2011-2012)	16
Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over maatregelen naar aanleiding van de resultaten van de studie 'Oorzaken en motieven van de vroegtijdige uittrede van leerkrachten', meer bepaald op het vlak van de stresserende planlast - 1183 (2011-2012)	19
Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de leerprestaties in scholen - 1134 (2011-2012)	26

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert**Interpellatie van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het nieuwe actieplan grensoverschrijdend gedrag op school - 77 (2011-2012)**

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, in uw beleidsbrief van dit schooljaar geeft u aan dat het aantal meldingen van problematische afwezigheden in het secundair onderwijs nog altijd toeneemt. Tijdens het schooljaar 2010-2011 was 1,7 procent van alle leerlingen problematisch afwezig. Ook in het basisonderwijs neemt het aantal meldingen van problematische afwezigheden toe. Het rapport 'Leerplicht. Wie is er niet als de schoolbel rinkelt? Evaluatie 2009-2010' stelt dat er een stijging van hardnekkige spijbelaars is sinds de invoering van het Spijbelactieplan in 2006. Dat was uiteraard niet de bedoeling van het Spijbelactieplan. Integendeel, het is net de bedoeling om daarmee iets te verhelpen aan de spijbelproblematiek.

Ik heb hierover ook in de vorige legislatuur vragen gesteld aan de minister. De eerste opmerking was dat het actieplan niet de juiste acties bevatte om de spijbelproblematiek aan te pakken aangezien er een stijging was van het aantal spijbelaars. De minister reageerde daar telkens op door te stellen dat dit heel normaal is, zeker onmiddellijk na het invoeren van een nieuw Spijbelactieplan met nogal wat aandacht voor een betere registratie. Deze betere registratie zou leiden tot hogere cijfers met betrekking tot het aantal spijbelaars.

Minister, in uw beleidsbrief schrijft u terecht dat we ons moeten afvragen of de stijging die zich schooljaar na schooljaar doorzet – en het gaat nu al over meerdere jaren sinds de inwerkingtreding van het Spijbelactieplan – kan blijven toegewezen worden enkel aan een betere registratie van afwezigheden.

In de kranten konden wij lezen dat de problematiek veel ernstiger is in de grootsteden. Er worden ook initiatieven genomen om de problematiek aan te pakken, maar we moeten vaststellen dat we er tot op vandaag niet in slagen om het aantal spijbelaars significant terug te dringen.

We hebben in de commissie al van gedachten gewisseld over het Spijbelactieplan, over de problematiek van schoolverzuim en spijbelen, en over de effecten van ondernomen acties. Toen is tot uiting gekomen dat een aantal acties wel worden uitgevoerd, maar dat we niet altijd zicht hebben op de effecten ervan. Dat is toch belangrijk om te weten hoe het in de toekomst verder moet.

Tijdens de gedachtewisseling zei u ook dat het zinvol is om onderzoek te laten doen naar mogelijke profielen en efficiënte aanpakmethoden op maat voor de verschillende profielen van spijbelaars. U stelde ook duidelijk dat u op basis van het eerste spijbelactieplan, dat tijdens de vorige legislatuur startte, een nieuw actieplan wil voorleggen aan de Vlaamse Regering en dat u dat niet enkel wilt bekijken vanuit de problematiek van spijbelaars: u wilt het bekijken vanuit de problematiek van grensoverschrijdend gedrag op school. Volgens u vormen spijbelaars één groep binnen de groep van leerlingen met grensoverschrijdend gedrag op school. Minister, u ging dat actieplan klaar hebben tegen de zomer van 2011. Intussen hebt u al gezegd dat het wat later zou worden.

Minister, wat is de stand van zaken van het nieuw actieplan grensoverschrijdend gedrag op school? Welke timing wordt vooropgesteld? Wat is de stand van zaken van het aangekondigde onderzoek naar mogelijke profielen en efficiënte aanpakmethoden op maat voor de verschillende profielen van spijbelaars? Is er ondertussen zicht op de effecten van de preventieve acties? Dat was er nog niet op het moment van de gedachtewisseling. Is er zicht op welke resultaten geboekt worden met een repressieve aanpak? Kunt u een stand van zaken geven van de aangekondigde maatregelen in de beleidsbrief? Welke afspraken zijn gemaakt

met Justitie en Welzijn en welke maatregelen vloeien daaruit voort? Welke acties zijn ondernomen om lokale aanspreekpunten te mobiliseren?

Welke nieuwe vormen van communicatie worden ingezet met het oog op een groter bereik van de sensibiliseringsacties? Welke acties worden ondernomen tegen luxeverzuim? Welke acties worden ondernomen ten aanzien van Midden- en Oost-Europese jongeren en woonwagenbewoners? Uit de cijfers blijkt dat die een belangrijke groep van hardnekkige spijbelaars vormen. De acties naar de spijbelaars in het algemeen zijn voor deze groep niet doeltreffend genoeg. Wat zijn de afspraken met de minister van Inburgering over hoe de toeleiding van kinderen van nieuwkomers die een inburgeringstraject volgen naar het onderwijs kan worden geoptimaliseerd? Wat zijn de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek over een monitor van antisociaal gedrag en onveiligheidsgevoelens bij leerlingen en onveiligheidsgevoelens bij leerkrachten? Welke acties worden ondernomen om herstelgericht werken op school te bevorderen?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, minister, collega's, uiteraard sluit ik me graag aan bij de vragen van mevrouw Helsen. Wij zitten allemaal te wachten op het actieplan. Er is wel afgesproken dat wij hier een ruime gedachtewisseling zouden houden wanneer het actieplan er is. Dat actieplan komt eraan. Mijn vraag is nu wat de verhouding is van deze interpellatie tot die gedachtewisseling. Is er na deze interpellatie nog ruimte voor een discussie over het actieplan zelf?

De voorzitter: Ik heb dit interpellatieverzoek gunstig geadviseerd en het Uitgebreid Bureau heeft dat ook aanvaard, want deze interpellatie is een manier om de beleidscontrole uit te oefenen. Het actieplan is aangekondigd maar is er nog niet, dus is de vraag van mevrouw Helsen terecht. De minister zal natuurlijk zelf uitmaken hoeveel hij over dat plan hier al zal vrijgeven.

Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: Voorzitter, minister, collega's, ik sluit mij aan bij de bezorgdheden en gedetailleerde vragen van mevrouw Helsen. Ik heb een bijkomende vraag, in verband met de nota's van het Steunpunt Leerrecht & Leerplichtbegeleiding van de stad Gent. Het lokale aspect is belangrijk als het over het aanpakken van spijbelgedrag gaat. Hoe zult u de impact van het lokale niveau opdrijven? Uit de nota's van het Steunpunt Leerrecht & Leerplichtbegeleiding van de stad Gent blijkt dat zeer concrete acties erg nodig zijn, soms zelfs tot op het niveau van de individuele spijbelaars. Gaat daar in het actieplan aandacht naar uit?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, het nieuwe actieplan spijbelen en andere vormen van grensoverschrijdend gedrag op school is klaar. Het zal morgen, of uiterlijk volgende week, als mededeling op de agenda van de Vlaamse Regering staan. Uiteraard kunnen wij daarna dit plan in deze commissie uitvoerig bespreken, zoals al eerder is afgesproken.

Toch wil ik hier alvast een tip van de sluier oplichten. In dit nieuwe actieplan stel ik acties voor die onder zes thema's vallen, van het in kaart brengen van het fenomeen, het informeren en sensibiliseren, het preventief werken en het begeleiden tot het sanctioneren. Dit actieplan richt zich tot alle leerlingen in de Vlaamse scholen. Daarnaast worden een aantal bijzondere doelgroepen opgesomd, waarvoor bijkomende acties nodig zijn.

De focus van het nieuwe actieplan werd verruimd naar grensoverschrijdend gedrag op school. De verschillende vormen van grensoverschrijdend gedrag hebben immers vaak dezelfde oorzaken, vragen vaak om dezelfde aanpak en dezelfde oplossingen en ten slotte ook de betrokkenheid van dezelfde partners. Voor elke vorm van grensoverschrijdend gedrag zal men wel specifieke accenten moeten leggen, maar de grote lijnen gelden voor alle vormen van grensoverschrijdend gedrag.

Wat is de stand van zaken van het wetenschappelijk onderzoek? Het wetenschappelijk onderzoek is reeds opgestart en zal over een periode van twee jaar lopen. Wat de effecten van preventieve acties betreft, is het erg moeilijk om die te meten. We beschikken niet over een nulmeting, maar wel over een evaluatie van het gehele actieplan van 2006. We hebben dus geen zicht op de effecten van de preventieve acties of op de concrete resultaten van een repressieve aanpak. Wel zal het hogervermelde onderzoek ook uitspraken doen over de aanpak van diverse vormen van spijbelen. Alle opgesomde maatregelen in de beleidsbrief betreffen acties die dankzij het nieuwe actieplan verder vorm zullen krijgen. Na de bekendmaking van dit plan zal ook toenadering worden gezocht naar mijn collega-ministers van Justitie, Welzijn en Inburgering en zullen verdere afspraken worden gemaakt.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, ik ben uiteraard niet tevreden met dat kleine tipje van de sluier. Wij zitten namelijk al geruime tijd te wachten op het nieuwe actieplan.

Minister, indien ik uw antwoord goed heb begrepen, zegt u eigenlijk dat van de verschillende zaken die u hebt aangekondigd in de beleidsbrief er nog niet heel veel acties gestart zijn, behalve het onderzoek, dat twee jaar zal duren. Over de andere acties vermeldt u nog niets. Ik leid daaruit af dat die nog niet worden aangepakt.

Ik heb u gevraagd of u zicht hebt op de effecten van de acties die tot nu toe reeds werden ondernomen. U antwoordde daarop dat dat zeer moeilijk is, omdat er geen nulmeting werd gedaan. Naar een volgend plan toe is het heel belangrijk dat er wel een nulmeting wordt gedaan. De problematiek neemt namelijk eerder toe dan af, ondanks het actieplan. Dat betekent wellicht dat niet de juiste acties werden genomen om de problematiek aan te pakken. Het is daarom heel belangrijk om de effecten van bepaalde acties te meten.

Het vorige plan bevatte ook heel wat maatregelen. We hebben er vandaag geen zicht op welke maatregelen wel en welke maatregelen geen effect hebben gehad en wat daarvoor de reden is. De problematiek is zeer moeilijk om aan te pakken. Daarom vind ik het belangrijk om daar in het nieuwe plan wel in te voorzien. Zo kunnen we goed weten wat er wel en wat er geen effect heeft en wat daarvoor de reden is.

Is er in het nieuwe plan opgenomen dat er in de toekomst op dergelijke manier moet worden gewerkt? We kunnen natuurlijk vele nieuwe plannen uitschrijven met acties waarvan we vinden dat die de problematiek misschien weleens zouden kunnen verhelpen. Bij een volgend actieplan moeten we dan waarschijnlijk toch vaststellen dat we goede intenties hebben, maar dat we eigenlijk niet goed weten waar we mee bezig zijn. Als overheid moeten we dat zeker voorkomen.

Is dat een manier van aanpak die, los van de verschillende maatregelen die in het plan zitten en kunnen worden beoordeeld op het gegeven of het al dan niet de juiste maatregelen zijn, goed kan worden geëvalueerd binnen enkele jaren, wanneer die acties worden uitgevoerd?

De voorzitter: Mevrouw Pehlivan heeft het woord.

Mevrouw Fatma Pehlivan: We kunnen inderdaad moeilijk reageren op uw antwoord, aangezien u maar een tipje van de sluier licht. Over het plan zelf kunnen we geen concrete vraag stellen.

In Gent hebben we een evaluatie gekregen van de jaarwerking. Er werden ook een aantal aanbevelingen geformuleerd. Ik hoop dat die aanbevelingen ook op uw departement terechtgekomen zijn en dat er rekening mee wordt gehouden. De scholen worden daar namelijk dagelijks mee geconfronteerd. Ik hoop dat u in uw actieplan rekening zult houden met hun noodoproep.

We kijken uit naar uw actieplan, om het te becommentariëren en eventueel bij te sturen.

De voorzitter: Mevrouw De Knop heeft het woord.

Mevrouw Irina De Knop: Ik heb zelf ook al een aantal keren de vraag gesteld over de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek. Minister, tenzij ik mij vergis, hebt u daar geen antwoord op gegeven. Kunt u daar alsnog vandaag op antwoorden? Wordt het in de toekomst mogelijk om zo'n monitor te installeren?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: We moeten de verdere bespreking doen wanneer het actieplan beschikbaar is. Het grote verschil tussen toen en nu is dat we nu per definitie een veel betere registratie hebben en het fenomeen veel beter kunnen inschatten. Daardoor kun je het effect van gezamenlijke acties in de toekomst beter inschatten.

Ik stel voor dat we de verdere bespreking aanvatten wanneer het plan volgende week of ten laatste de week nadien is overgemaakt aan de commissie.

De voorzitter: We wachten dus op het actieplan. Ik stel voor dat we de verdere bespreking houden op 22 maart.

De interpellatie is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over kansengroepen en stages
- 1147 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, stage is een vorm van werkplekieren en heel belangrijk in het competentieversterkend proces. Dat hebt u ook altijd gezegd en u schrijft daar ook over in uw beleidsnota. In de tendens naar een competentiegericht onderwijssysteem wordt werkplekieren steeds belangrijker. Het aantal stageplaatsen moet dan ook voldoen aan de vraag. Als de vraag toeneemt en het aanbod niet volgt, zal de situatie voor jongeren vooral uit kansarme groepen er alleen maar moeilijker op worden.

Diverse getuigenissen wijzen erop dat het voor kansarme studenten moeilijker is om een stageplaats te vinden dan voor hun andere studiegenoten. Het integreren van kansarme jongeren op de stageplaats is vaak ook minder vanzelfsprekend door een functiebeperking, armoede, de sociaal-culturele achtergrond enzovoort. Ik merk dat ook de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) deze bezorgdheid deelt. Op 13 december 2011 hebben ze daarover op eigen initiatief een advies gegeven.

Binnen onze samenleving krijgen onder andere mensen van allochtone origine nog te vaak af te rekenen met vooroordelen en dat bemoeilijkt ook het vinden van een geschikte stageplaats. Daarnaast zijn er studenten met functiebeperkingen die op extra drempels botsen. Ook financieel kan werkplekieren sommige studenten problemen bezorgen. De Vlor wijst er ook op dat het netwerk van kansarme groepen vaak beduidend kleiner is, waardoor zij meer moeite moeten doen om zelfstandig een stageplaats te vinden.

Minister, bent u op de hoogte van deze problematiek? Krijgt die eventueel aandacht in omzendbrieven? Hoe sensibiliseert u stageaanbieders met betrekking tot deze problematiek? Wilt u in de volgende sectorconvenanten extra aandacht hebben voor deze vormen van werkplekieren en wilt u daarbij streven naar een inclusieve aanpak? Hoe ziet u de rol van de onderwijsinstellingen in het zoeken van een stageplaats? Is er genoeg aandacht voor kansengroepen bij internationale stages? Plant u overleg met de minister van Werk over deze problematiek?

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Minister, ongeveer een maand geleden heeft mevrouw Vanderpoorten ook al een vraag gesteld over het tekort aan stageplaatsen voor leerkrachten in opleiding. Stage is een heel belangrijk onderdeel van een opleiding voor de vaardigheden, kennis, attitudes en dergelijke. Stage is voor iedereen belangrijk, niet enkel voor kansengroepen. Er moeten voldoende stageplaatsen zijn.

Ik zie drie belangrijke actoren in dit verhaal. Dat zijn ten eerste de werkgevers of de stageaanbieders. Die zouden moeten worden gesensibiliseerd of overtuigd om bepaalde kansengroepen toch die kans te geven. Het is trouwens onaanvaardbaar dat mensen op basis van hun geloof of afkomst geen of minder kansen zouden krijgen. Het gaat ook over mensen met een functiebeperking.

Die groep van actoren zou in overleg kunnen gaan met de onderwijsinstellingen. Sommige onderwijsinstellingen gaan niet op zoek naar stageplaatsen, maar ik kan me inbeelden – en ik begrijp heel goed dat dat veel werk is voor de onderwijsinstellingen – dat zij in dialoog de mogelijke stageaanbieders toch zouden kunnen overtuigen om bepaalde mensen toe te laten om hun stage te doen. Zou er niet meer dialoog moeten komen tussen die twee groepen?

Als laatste groep zijn er de studenten zelf, die aan het begin van hun opleiding op de hoogte zouden moeten zijn van wat een bepaalde stage inhoudt, niet om hen af te schrikken, maar zodat ze weten waar ze naartoe gaan.

In zijn advies suggereert de Vlor om hierover verder overleg te voeren en hij wil zelfs het voortouw nemen. Kunnen we de Vlor daarin volgen?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: We zijn uiteraard op de hoogte van de problematiek. Het Vlor-advies gaat over het hoger onderwijs en het hoger onderwijs kent geen omzendbrieven.

De problematiek van de stages is complex. Zoals de Vlor terecht opmerkt, bevindt de stageproblematiek zich immers op een snijpunt van sectoren en bevoegdheden. De verschillende partners hebben hierbij hun eigen verantwoordelijkheid. Een paar algemene kwesties niet te na gesproken, is er met betrekking tot de stages weinig geregeld in de regelgeving inzake hoger onderwijs. Dat heeft te maken met de grote autonomie ter zake van de instellingen, maar ook zijn er vanuit de beroepssectoren allerlei functievereisten gesteld aan het uitoefenen van bepaalde beroepen, en die gelden ook voor de stages.

Zoals de Vlor ook correct opmerkt, is een groot deel van de regelgeving rond stages federale materie, en geen Vlaamse. We zullen de problematiek zeker meenemen bij de bespreking van de sectorconvenanten in 2013-2014. Om te weten hoe we dat precies gaan doen, moeten we de problematiek nog iets meer in kaart brengen. Ik kom daar zo dadelijk op terug.

Zoals de Vlor terecht stelt, staan hogeronderwijsinstellingen in voor “correcte informatie, het garanderen van een stageplaats, flexibele oplossingen, voldoende en flexibele ondersteuning, een goede training, een kwaliteitsvolle voorbereiding”. De instelling biedt stageplaatsen aan en sluit overeenkomsten met aanbieders van stageplaatsen. De student kan echter zelf ook een stageplaats zoeken en voorstellen.

Met betrekking tot studenten met functiebeperkingen wil ik erop wijzen dat de verplichting tot ‘redelijke aanpassingen’ – dat komt uit het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap – ook lijkt te gelden voor de verplichte stages.

In het Vlaams Actieplan Mobiliteit, dat momenteel nog in wording is, zal naast de gewone mobiliteitsbeurzen ook in extra financiële ondersteuning worden voorzien voor studenten uit kansengroepen die niet voldoende financiële mogelijkheden hebben om deel te nemen aan internationale mobiliteit of als gevolg van hun functiebeperkingen extra kosten hebben. Dat zullen we later verder uitwerken en toelichten.

Het overleg met mijn collega bevoegd voor werk moet verder gaan. Eerst moeten we de knelpunten goed inventariseren. Ik vind het eerlijk gezegd een beetje jammer dat het Vlor-rapport geen inventaris heeft gemaakt van alle wettelijke reglementeringen en vereisten waar problemen worden vastgesteld. We hebben daar momenteel dus geen gedetailleerd overzicht van. De Vlor stelt bijvoorbeeld dat er in de zorgsector een heel aantal voorschriften zijn in verband met het te dragen uniform. Wat die voorschriften zijn en hoe zwaar die wegen binnen de sector, zeggen ze dan weer niet. Ze wijzen er ook op dat “een aantal van de gerapporteerde problemen een structureel karakter hebben”, maar er wordt dan niet gepreciseerd welke problemen. Daarom zal ik aan de Vlor vragen om zijn advies op dat punt verder uit te werken. Op basis van die verdere precisering kunnen we dan met de nodige collega’s contact opnemen, zowel op Vlaams als op federaal niveau.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, ik bespeur in uw antwoord een aantal positieve dingen, zoals het feit dat het wordt meegenomen in de sectorconvenanten, dat er in een financiële ondersteuning zal worden voorzien, dat de knelpunten zullen worden geïnventariseerd, samen met de minister van Werk, en dat u aan de Vlor zult vragen om het advies verder uit te werken.

U zegt ook dat het federale niveau voor een groot deel bevoegd is. Ik kijk dan ook meteen naar mijn collega Pehlivan, die als gemeenschapssenator het probleem aan de overzijde van de weg onder de aandacht kan brengen. We moeten de problematiek goed opvolgen, niet alleen in het hoger onderwijs, maar ook in het secundair onderwijs, want het zijn niet enkel en alleen de jongeren waarover we nu spreken, maar soms ook de jongeren met bepaalde gedragsproblemen die van hun stageplaats verwijderd worden en dan in de grootste problemen komen om hun opleiding af te werken. Ik zal de problematiek dus zeker en vast blijven opvolgen. Ik kijk uit naar het verdere verloop.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het volgen van brugprojecten voor jongeren die in een ander ROP-gebied deeltijds onderwijs volgen - 1167 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, minister, collega’s, het Vlaams Parlement keurde op 8 juli 2008 het decreet betreffende het stelsel van leren en werken goed. Dat combineert voor elke individuele jongere een component leren en een component werkplekleren. Die combinatie omvat minimaal 28 uren per week, wat een voltijds engagement van de jongere inhoudt. Dat was een heel belangrijk element in het decreet, dat jongeren verplicht zijn om een voltijds engagement op zich te nemen.

In het deeltijds beroepssecundair onderwijs kan de component werkplekleren op verschillende manieren worden ingevuld: via arbeidsdeelname, een gewoon arbeidscontract, een brugproject of een voortraject, of via de persoonlijke ontwikkelingstrajecten. De Vlaamse Regering lanceert jaarlijks, en zo spoedig mogelijk voor de start van het schooljaar in kwestie, een oproep bij verenigingen met publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechts-persoonlijkheid om voorstellen voor voortrajecten en brugprojecten in te dienen binnen het stelsel van leren en werken.

Binnen het werkingsgebied van elk regionaal sociaal-economisch overlegcomité (RESOC), opgericht ter uitvoering van het decreet van 7 mei 2004 betreffende het statuut, de werking, de taken en de bevoegdheden van de erkende regionale samenwerkingsverbanden, de sociaal-economische raden van de regio en de regionale sociaal-economische overlegcomités en de

uitvoeringsreglementering ervan, wordt volgens het decreet één regionaal overlegplatform (ROP) opgericht.

Vanuit de onderwijssector bereiken me signalen dat er problemen zijn voor jongeren die door omstandigheden in een bepaald ROP-gebied wonen, maar deeltijds onderwijs volgen in een ander ROP-gebied. Deze jongeren worden soms kansen ontzegd op een brugproject in het ROP-gebied waar ze wonen. Het zouden vooral de scholen zijn in het ROP-gebied waar een jongere woont en die in een ander ROP-gebied deeltijds onderwijs volgt, die soms dwarsliggen en de promotoren in dat ROP-gebied claimen. Dit kan niet de bedoeling zijn. Dat was alleszins niet de bedoeling van de decreetgever. Integendeel, het is belangrijk dat alle, en vooral deze kwetsbare groep, jongeren de kans krijgen om te leren en dat direct in de praktijk toe te passen.

Minister, bent u op de hoogte van deze problemen? Jongeren die niet in hetzelfde gebied wonen en schoollopen hebben problemen om een brugproject te volgen en aan een werkplek te geraken. Bent u bereid om dit aan te pakken? Hoe staat u tegenover het voorstel om te verankeren in regelgeving dat jongeren die in een bepaald ROP-gebied wonen, maar door omstandigheden schoollopen in een ander ROP-gebied, de kans moeten krijgen om een brugproject bij een promotor te volgen in het ROP-gebied waar ze wonen? Een reden om een ander ROP te kiezen kan het aanbod van de studierichtingen zijn.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik ken de problematiek, mevrouw Helsen, en ik betreur dit, net zoals u. Ik ben het met u eens dat individuele leerlingen de grenzen van de ROP-gebieden moeten kunnen overschrijden, ten minste op voorwaarde dat dit niet in het nadeel is van andere jongeren en dat het ook op gecoördineerde wijze verloopt. Dat is de huidige regelgeving. Reglementair is het nu dus al mogelijk om brugprojecten te volgen buiten het eigen ROP-gebied. Dit gebeurt trouwens ook al regelmatig in het belang van de betrokken jongeren.

De regelgeving bepaalt dat de betrokken organisaties in dit verband over een belangrijke autonomie beschikken. Het lijkt me van belang deze autonomie te vrijwaren.

Ik wil samen met u nagaan of we dat in de regelgeving niet anders kunnen formuleren, zodat de weigerachtige houding van sommige CDO's kan worden ingeperkt. We moeten een evenwicht vinden. Ik sta volop open voor voorstellen. We zullen die bekijken en eventueel opnemen in Onderwijsdecreet (OD) XXII.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, ik begrijp dat u het probleem wilt oplossen. U gaat niet akkoord met de handelwijze op het terrein. U hebt nog geen concrete voorstellen gekregen of ontwikkeld. Hebt u al gesprekken gevoerd met de betrokkenen om mogelijke oplossingen te onderzoeken?

Minister Pascal Smet: Dat heb ik niet. Ik kan niet uitsluiten dat er op andere niveaus al over gepraat is. Ik kan alle mogelijke gesprekken opvolgen. De richtlijnen bestaan. Ze zijn online te vinden. Daar wordt uitgelegd dat het mogelijk is onder de voorwaarden die ik heb gesteld.

Als er nogmaals een voorstel komt, ben ik bereid om dat mee te nemen. Ik heb geen principiële bezwaren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over bewegingsopvoeding en een gezonde levenshouding in het kleuteronderwijs - 1170 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, minister, in november werden door mij en door collega's een aantal schriftelijke vragen gesteld over bewegings- en gezondheidsopvoeding in het basisonderwijs.

Uit uw antwoorden verneem ik onder meer dat er meer leermeesters lichamelijke opvoeding fungeren in het lager onderwijs dan in het kleuteronderwijs. Een deel van de oorzaak hiervan ligt, volgens uw antwoord, in het verschil in regelgeving. In het kleuteronderwijs kan men alleen leermeesters lichamelijk opvoeding (lo) aanstellen in de aanvullende lestijden, terwijl dit in het lager onderwijs ook kan met de lestijden volgens de schalen.

In het ontwerp van decreet Omkadering Basisonderwijs worden de aanvullende lestijden lo in het kleuteronderwijs opgenomen in de algemene omkadering. Het risico dat kleuterturnen hierdoor minder aandacht zal krijgen, is volgens mij groot. Daarenboven blijkt uit de doorlichtingsverslagen van de inspectie dat in het schooljaar 2010-2011 lo in het kleuteronderwijs 34 keer in de focus stond en dat er vier keer een tekort werd gegeven. In het lager onderwijs stond lo eveneens 34 keer in de focus waarbij acht keer een tekort werd gegeven. Dat is misschien niet veel, maar dat zou kunnen oplopen voor het totaal. Deze cijfers sporen aan tot extra aandacht.

Minister, waarom denkt u eraan de aanvullende lestijden lo in het kleuteronderwijs op te nemen in de algemene omkadering? Is dit voorstel gebaseerd op een evaluatie van lo in het kleuteronderwijs? Werd hierover overleg gepleegd met de gespecialiseerde sector? Valt het niet te overwegen om lo altijd door gespecialiseerde leerkrachten te laten geven in heel het basisonderwijs? Hoe wordt er ingespeeld op de tekorten die door de inspectie werden opgetekend in doorlichtingverslagen met betrekking tot lo in een aantal scholen?

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: De heer Kris Van Dijck, mevrouw Stevens en ikzelf hebben over sport en lichamelijke opvoeding in het basisonderwijs al vragen gesteld in deze commissie. Het is niet alleen een kwestie van het aantal uren lo zomaar te verhogen. Het is belangrijk om de algemene conditie van leerlingen in het lager en kleuteronderwijs in het oog te houden. Het hoeft niet altijd gecompliceerd te zijn. Lichamelijke opvoeding kan bijdragen tot de algemene sociale ontwikkeling van een kind, wat in het lager onderwijs fundamenteel is.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: De integratie van de aanvullende lestijden lichamelijke opvoeding in het kleuteronderwijs in het nieuwe basisomkaderingssysteem in het gewoon basisonderwijs – dat nog moet worden goedgekeurd in het parlement – gebeurt omdat er een geïntegreerd omkaderingssysteem wordt uitgewerkt. Het aantal lestijden lo in het kleuteronderwijs is een mathematische afgeleide van de lestijden volgens de schalen in het kleuteronderwijs. Een integratie in de berekeningswijze is dan ook logisch.

De integratie van de lestijden lo in de berekeningswijze van de basisomkadering betekent echter niet dat er geen bewegingsopvoeding meer moet worden gegeven. Eerst moeten de scholen de ontwikkelingsdoelen en eindtermen realiseren. Bovendien is in het voorontwerp van decreet een waarborgregeling voor lichamelijke opvoeding ingeschreven, die ervoor moet zorgen dat het volume aan lestijden lo niet mag verminderen ten opzichte van vandaag. Er is dus een duidelijke waarborgregeling, maar dat kon u nog niet weten omdat het nog niet werd gecommuniceerd. Het is wel uitdrukkelijk gepland.

Voorlopig wil ik de keuze die de scholen momenteel hebben tussen de ambten kleuteronderwijzer en leermeester lo behouden. Die keuze heeft immers, behalve een impact op de prestatieregeling van de kleuteronderwijzers, ook een impact op de klasgrootte van de kleuterklassen. Ik wil de beleidsruimte die de scholen op dit vlak momenteel hebben, niet beperken.

Met een vastgesteld tekort in het leergebied lo wordt niet anders omgegaan dan met een vastgesteld tekort op een ander vlak. Een school die een advies beperkt gunstig in de tijd krijgt, heeft drie schooljaren tijd om het tekort of de tekorten weg te werken. Nadien voert de inspectie een opvolgingsdoorlichting uit. Tijdens dat onderzoek kijkt de onderwijsinspectie enkel naar de vastgestelde tekorten. Het resultaat is dan ofwel een gunstig advies, ofwel een ongunstig advies. Een school met een ongunstig advies verliest in principe haar erkenning. Ze kan echter aan mij vragen om haar een voorlopige erkenning toe te kennen. Daarvoor moet de school een verbeteringsplan indienen, waarin ze uitlegt hoe ze het vastgestelde tekort of de vastgestelde tekorten zal remediëren, door wie ze zich daarbij zal laten begeleiden – want begeleiding is verplicht – en binnen hoeveel tijd ze denkt in orde te zijn.

De minister beslist zowel over de voorlopige erkenning als over de toe te kennen termijn. Dat is minimum één, maximum drie jaar. Na het verstrijken van de termijn zal een paritair college van inspecteurs, dat bestaat uit evenveel inspecteurs uit het vrij als uit het officieel onderwijs, onder het voorzitterschap van een extern deskundige nagaan of het tekort of de tekorten is of zijn weggewerkt. Het resultaat van het paritair college is ofwel een advies tot verdere erkenning, ofwel een advies tot intrekking van de erkenning.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Minister, ik wist inderdaad niet van de waarborgregeling. Het is belangrijk dat dat wordt ingeschreven in het nieuwe decreet, maar ik blijf het jammer vinden dat u niet kiest voor gespecialiseerde leerkrachten. Dat is veel belangrijker dan het aantal uren op zich.

Wanneer men het ongeluk heeft als kind in een lagere school te zitten waar niemand van de onderwijzers zich bezighoudt met lo, dan is dat een nadeel. Als men gespecialiseerde leerkrachten heeft, is de kwaliteit altijd beter. Dat geldt niet alleen voor lo, maar ook voor vreemde talen.

Minister, u houdt het bij de autonomie van de scholen op dit vlak, maar de overheid moet af en toe zeggen dat sommige zaken moeten. Ik vind lo door gespecialiseerde leerkrachten een van die zaken.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, ik ben ook tevreden met de inschrijving van de waarborgregeling. Dat is al een flinke stap vooruit, maar wat omvat het begrip ‘leermeester’?

Minister Pascal Smet: Je zou dat leerkracht lichamelijke opvoeding kunnen noemen. Het is de algemene benaming.

Mevrouw Vera Celis: Is dat de algemene term?

Minister Pascal Smet: Ja, dat is de officiële benaming. Misschien moeten we dat ooit eens aanpassen. U mag altijd een voorstel doen en dan kunnen we dat eventueel opnemen in Onderwijsdecreet XXII.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de toename van stress, faalangst en depressies bij studenten in het hoger onderwijs, mede als gevolg van de flexibiliteit in het hoger onderwijs
- 1178 (2011-2012)**

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, minister, collega's, steeds meer studenten zoeken psychologische hulp. Dat blijkt uit cijfers van Teleblok, de gratis telefoon- en chatlijn van de Christelijke Mutualiteit (CM). Die kreeg in januari van dit jaar dubbel zoveel oproepen en chatgesprekken als vorig jaar. Het merendeel van de oproepen, 65 procent, ging over psychologische problemen, zoals stress, depressie en faalangst, meer dan over studiegerelateerde onderwerpen. Coördinator Veerle Aerts van Teleblok spreekt van een tendens die Teleblok vorig jaar al vaststelde, maar die zich nu verder doorzet.

Minister, na het indienen van mijn vraag om uitleg was er een reportage in Terzake over faalangst en stress bij studenten in het hoger onderwijs. Ook daar kwam men tot de vaststelling dat het aantal studenten dat psychologische hulp zoekt, spectaculair is gestegen.

Alle grote Vlaamse universiteiten en hogescholen zien deze tendens ook. Een rondvraag leert dat in totaal meer dan vijfduizend studenten psychisch in de knoop zitten. Bij de Katholieke Hogeschool West-Vlaanderen is het aantal klachten betreffende faalangst en problemen met het zelfvertrouwen gestegen met 97 procent in vergelijking met 2004, bij de Hogeschool Gent zien we ten opzichte van 2008 een stijging van maar liefst 141 procent van het aantal klachten in verband met angst, faalangst en depressie. Minister, dat is niet min. 141 procent op vier jaar tijd, dat is toch iets om over na te denken.

Het medisch en psychotherapeutisch centrum van de KU Leuven wijt deze stijging vooral aan de stijging van het aantal studenten, alsook aan een betere kennisgeving van het hulpaanbod. Ik zal dat niet ontkennen, maar volgens mij is een betere registratie niet de enige oorzaak.

Nog een tendens is dat er volgens Psynet, het Antwerpse netwerk voor psychologische ondersteuning voor de studenten van de universiteit en de hogescholen, een verviervoudiging is van het aantal studenten met psychologische problemen die moeten worden doorverwezen naar meer gespecialiseerde hulp. De belangrijkste problemen blijven nagenoeg overal dezelfde: klachten over verwerkings- en relatieproblemen, depressie, stress en faalangst, maar vooral de laatste drie klachten zijn de jongste jaren sterk gestegen.

Een eerste belangrijke oorzaak van deze sterke stijging is te wijten aan wat in onze maatschappij gebeurt, waar ook de bezorgdheid om de toekomst, de onzekerheid en de druk stijgt. Een tweede belangrijke oorzaak ligt in de toenemende individualisering in het hoger onderwijs. Volgens Albert Storme, studentenpsycholoog aan de Katholieke Hogeschool West-Vlaanderen, wordt niet alleen de maatschappij maar ook het studiejaar minder stabiel. Door de enorme flexibiliteit van het hoger onderwijs is er geen sprake meer van zoiets als 'eerste bachelor'. Iedereen volgt zijn of haar eigen traject. Ik heb ouders al horen zeggen dat ze niet meer weten in welk studiejaar hun kinderen zitten. Ze kunnen het, door dat individuele traject, moeilijk volgen. Soms zit iemand zelfs in drie leerjaren tegelijk. Het groepsgevoel – en de steun die studenten daaraan hebben – vervalt daardoor volgens Albert Storme voor het grootste deel. Alle verantwoordelijkheid komt op de schouders te liggen van de student zelf. Veel studenten voelen zich hierdoor eenzaam en komen in de problemen.

Het systeem van flexibiliteit in het hoger onderwijs kent dus duidelijk nadelen. Minister, wat is uw reactie op deze verontrustende cijfers? Zal, in het kader van de hervorming van het hoger onderwijs waarover we toch uitgebreid hebben gesproken en ten aanzien waarvan we initiatieven hebben genomen, het systeem van flexibilisering worden geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd?

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Mevrouw Van Steenberge heeft het probleem zeer goed geschetst. Ook Peter Adriaenssens waarschuwde al: vroeger was het voor de studenten die naar het hoger onderwijs gingen, allemaal veel duidelijker. Een flexibel traject kan interessant zijn. Maar moeten wij niet durven na te denken over een systeem waarbij een beginnende student in het hoger onderwijs een modeltraject wordt aangeboden, en de flexibiliteit groter wordt naarmate hij progressie maakt? Zo weten de kandidaat-studenten beter waaraan zij beginnen. Zo weten zij ook welke competenties nodig zijn. Een goede studieoriëntering is ook van belang. Dit probleem is hier reeds meermaals aan bod gekomen. De vragen zijn dus meer dan pertinent.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik ben zelf hoogleraar. De faalangst is in de loop van de jaren sterk toegenomen: dat is duidelijk waarneembaar en valt niet te ontkennen. Het is dan de grote vraag wat de oorzaken zijn. Mevrouw Van Steenberge legt een sterk causaal verband met de flexibilisering. In dat verband haalt zij het standpunt van de heer Storme aan. Dat is toch wat van de pot gerukt. Men kan de flexibilisering bekritisieren. Zelf denk ik dat men de flexibilisering voor de eerstejaarsstudenten moet terugdraaien. Dat is voor een andere discussie. Ik denk dat de flexibilisering voor de masterjaren een goede zaak is. Ik denk dat het niet goed zou zijn om een student te laten overzitten omdat hij voor één of enkele vakken niet is geslaagd. Voor hen moet het creditsysteem ten volle spelen. Voor de bachelorjaren – en dan zeker voor het eerste – kan men daaraan twijfelen.

Ik betwijfel wel ten zeerste of flexibilisering de oorzaak is van stress en depressies. Studenten kunnen het echt wel aan om vakken van verschillende jaren te volgen. Het klopt wel dat het groepsgevoel wat vermindert en ook het alumnigevoel erodeert een beetje. Maar men moet er toch rekening mee houden dat 60 tot 70 procent – u zult wel de precieze cijfers geven, minister – het standaardtraject doorloopt.

Mevrouw Celis neemt me de woorden uit de mond: het probleem situeert zich misschien elders. Universitaire en hogeschoolstudies zijn misschien voor veel studenten te hoog gegrepen. Er is een probleem van de toeleiding. Te veel studenten zitten daar misschien niet op hun plaats, en dat leidt dan tot grote stress in examenperiodes. Naar aanleiding van de hervorming van het middelbaar onderwijs moet daar misschien eens naar worden gekeken. Als studenten meer op hun geëigend niveau zouden kunnen studeren, dan zouden die extreme fenomenen zich minder voordoen. Toen ik student was, gingen wij veel soepeler met examens om dan vandaag het geval is.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, het stijgend aantal studenten dat psychologische hulp zoekt, is inderdaad verontrustend. Ik wil niet ontkennen dat de flexibilisering en de toenemende individualisering van het hoger onderwijs die hiermee gepaard kunnen gaan een rol kunnen spelen. Ik wil een en ander echter toch nuanceren en ook wijzen op de voordelen van flexibilisering die bij veel studenten net gevoelens van stress en faalangst kunnen wegnemen.

Ik denk dat er een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen de flexibilisering op zich en de manier waarop de flexibilisering wordt geïmplementeerd. Ik wil hier nogmaals herhalen dat de mogelijkheden die de hogeronderwijsinstellingen bieden aan hun studenten en hoe zij de flexibilisering concreet implementeren in hun instelling niet rechtstreeks voortvloeien uit het Flexibiliseringsdecreet en de principes van flexibilisering zelf. Het Flexibiliseringsdecreet schept een kader waardoor de hogeronderwijsinstellingen een waaier aan mogelijkheden kunnen aanbieden. Hoe de instellingen flexibilisering concreet implementeren behoort vrijwel volledig tot hun autonomie.

En hier knelt vaak het schoentje. Het is verkeerd – en het gebeurt in de praktijk misschien nog iets te veel – dat binnen de vaak erg ruime waaier van mogelijkheden de verantwoordelijkheid voor het maken van de juiste keuzes en het uitstippelen van het studietraject

te veel op de schouders van de individuele student terechtkomt. De instellingen dienen in dat verband hun verantwoordelijkheid op te nemen en de studenten goed te begeleiden. Instellingen en studenten hebben een gedeelde verantwoordelijkheid. Ik kan niet ontkennen dat wegens het ruime aanbod en de mogelijkheid om geïndividualiseerde trajecten te volgen, het onderwijs sterk is geïndividualiseerd. Dat was vroeger met het systeem van het individueel aangepast jaar en verkorte trajecten ook al het geval, maar wellicht in veel mindere mate.

Toch denk ik dat we dit niet allemaal moeten overdrijven. Ik denk dat de flexibilisering zeer veel positieve kanten heeft. Het biedt aan studenten de mogelijkheid om op hun eigen tempo te studeren, trajecten op maat te volgen en bovendien is het zo dat tegenvallers onderweg niet meteen worden gestraft met een jaar 'zittenblijven'. Slagen en niet slagen heeft met het Flexibiliseringsdecreet een volledig andere connotatie gekregen. Volgens mij zijn dat toch aspecten die de stress en faalangst bij studenten juist kunnen verminderen. Ik denk dat de oplossing ligt in een doorgedreven begeleiding van studenten – dat begint in het secundair onderwijs, waar men schoolloopbaanbegeleiding aanbiedt – en een goede communicatie, kortom in een grotere gedeelde verantwoordelijkheid. De student mag niet het gevoel hebben dat hij er alleen voorstaat, maar dat hij voor begeleiding steeds bij de instelling terecht kan. Ik wil hier meteen ook mijn appreciatie uitspreken voor de instellingen die dit al in grote mate doen.

Momenteel evalueert een gemengde werkgroep met vertegenwoordigers van de overheid, de universiteiten en hogescholen, de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) de flexibilisering van het hoger onderwijs. De voornaamste aandacht gaat in deze evaluatie echter uit naar de implementatielasten van de flexibilisering. Via de conclusies uit de verschillende deelrapporten wordt dan bekeken hoe de implementatie verder kan worden geoptimaliseerd, zonder daarbij evenwel afbreuk te doen aan de principes van flexibilisering of de flexibilisering van ons hoger onderwijs in vraag te stellen.

Bij de evaluatie wordt gewerkt rond enkele grote thema's. De thema's Informatisering, Databank Hoger Onderwijs en Hoger Onderwijsregister en het thema Contractsoorten werden intussen reeds afgerond. Momenteel behandelt men het Leerkrediet en de studievoortgangsbewaking, nadien komen ook nog de thema's Toelating en Studietrajectbegeleiding aan bod. Vooral de conclusies van dat laatste thema zullen interessant zijn voor uw vraag, maar dat onderdeel moet nog worden geëvalueerd.

Er wordt dan een rapport opgesteld. Het is de bedoeling dat we dit zullen integreren in het vereenvoudigingsdecreet. U weet dat we vanaf volgend jaar zullen proberen vereenvoudigingsdecreten goed te keuren voor het hoger onderwijs. Ik roep de instellingen van het hoger onderwijs op om daar heel creatief in te zijn. We hebben elk jaar onderwijsdecreten. We zitten nu aan Onderwijsdecreet XXII. Vanaf volgend jaar wil ik starten met vereenvoudigingsdecreet I om dan nadien elk jaar een vereenvoudigingsdecreet goed te keuren.

Studiebegeleiding is ook een van de facetten uit het visitatieprotocol voor iedere opleiding. Via de externe evaluaties wordt opgevolgd of de studiebegeleiding en de informatievoorziening adequaat zijn met het oog op de studievoortgang en, nog belangrijker, of de studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten aansluiten bij de behoeften van de studenten.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, ik ben blij met uw genuanceerd antwoord. Ik breng zelf meestal nuances aan en krijg ook altijd genuanceerde antwoorden. Ik was dus wat geschrokken dat de heer Bouckaert zei dat mijn vraag van de pot gerukt is. Zeker op de dag van de complimenten, vind ik dat niet echt leuk. (*Gelach*)

Ik vind de heer Bouckaert trouwens een zeer plezierige voorzitter. Voorzitter, mijn compliment aan u werd dus al gemaakt.

Minister, ik ben blij met uw antwoord. Dat is gemeend en niet in het kader van complimentendag.

Het zal inderdaad een gedeelde verantwoordelijkheid zijn. Ik lees in een studie dat er twee oorzaken worden genoemd. Enerzijds noemen ze de sterke stijging die te wijten is aan wat er in onze maatschappij gebeurt. Daarover moet ik u, minister van Onderwijs, niet over ondervragen. Anderzijds zeggen ze dat het ook ligt aan de toenemende individualisering in het hoger onderwijs, die te maken kan hebben met de flexibilisering. Daarover stel ik dan weer wel een vraag aan de minister van Onderwijs.

Ik heb weer iets bijgeleerd, namelijk dat die flexibilisering de verantwoordelijkheid is van de instellingen zelf. Ik had nog niet volledig begrepen dat daar dikwijls het schoentje wringt. Misschien moeten die instellingen nog eens met de neus op de feiten worden gedrukt in verband met die stijging van faalangst en depressies bij studenten in het hoger onderwijs.

Ik wacht de evaluatie af. Als er bij de evaluatie inderdaad een thema zal zijn over de toenemende flexibilisering van het hoger onderwijs, kan dit worden meegenomen.

De voorzitter: Mevrouw Celis heeft het woord.

Mevrouw Vera Celis: Minister, ik dank u voor uw antwoord. De faalangst in het hoger onderwijs is een genuanceerd verhaal.

Gedurende de laatste twintig jaar is er in het secundair onderwijs een enorme toename van het aantal cursussen rond faalangstbegeleiding die worden georganiseerd door de scholen, eventueel ook in samenwerking met de CLB's. Je moet er dan niet van verstoeld staan dat dat zich doorzet in het hoger onderwijs.

Mijn jongste dochter, die in het vijfde jaar van de lagere school zit en vrolijk door het leven gaat, zegt heel regelmatig dat ze niet kan slapen uit angst dat ze haar toets niet zal kunnen. Ik vrees dat er nog kinderen zijn waaraan je niet kunt zien dat ze worstelen met zo'n extreme vorm van faalangst. Dat raakt mij als mens.

In het secundair onderwijs had ik ook veertienjarige leerlingen met schitterende resultaten, waarvan de ouders wenend vertelden dat die leerlingen wel om 5 uur opstaan uit angst het niet te kunnen. Zijn dat uitzonderingen? Waarschijnlijk wel. Ze komen echter wel in elke klas voor. Je ziet dat aantal stijgen. Blijkbaar wordt dat meegenomen naar het hoger onderwijs.

Ik vind het absoluut de moeite, zeker wat het welbevinden betreft, om dat in ons verhaal mee te nemen. Je ziet het niet altijd.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik maak van de gelegenheid gebruik om mevrouw Van Steenberge uitgebreid te complimenteren met haar zeer interessante vraag. Ik wil het deficitmodel even verlaten en wijzen op de talrijke positieve kanten van uw vraag.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, u moet wel geloofwaardig blijven. *(Gelach)*

De heer Boudewijn Bouckaert: U haalt terecht de problematiek van de faalangst en depressie aan.

Ik heb de eer lichtjes te durven twijfelen aan het causaal verband tussen flexibilisering en depressie. De band met de flexibilisering leidt de aandacht af van het hoofdprobleem, namelijk de faalangst en depressie bij de studenten. Het probleem moet volgens mij ergens anders worden gezocht dan bij de flexibilisering.

Voor de rest heb ik niets anders dan felicitaties en complimenten voor uw zeer interessante vraag.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *Mevrouw Vera Celis, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stijgende werkloosheid bij personen met een hoger (universitair) diploma - 1181 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Mijn vraag gaat over de stijgende werkloosheid bij personen met een hoger, universitair diploma. We blijven in de sfeer van het hoger onderwijs en de faalangst, die zich verder doorzet in de arbeidsmarkt.

In tien jaar tijd steeg het aantal werklozen met een hoger diploma met liefst 115 procent. Dat percentage is een beetje bedrieglijk dramatisch. Als je één arme hebt in de samenleving en er komt een arme bij, dan stijgt die armoede met 100 procent. Je moet opletten met die percentages, maar we zitten toch met een significante stijging. Ruim 13 procent van alle werkloze werkzoekenden heeft een hoger diploma. Tien jaar geleden was dat slechts 7 procent. Dat blijkt uit cijfers van de RVA.

Ik vind die evolutie opmerkelijk, omdat altijd terecht is gezegd dat een hoger diploma een goede waarborg is tegen werkloosheid en de meeste kansen geeft op de arbeidsmarkt. Er zijn ook studies verschenen waaruit blijkt dat mensen met een hoger diploma over betere netwerken beschikken en op die manier gemakkelijker aan jobs geraken dan mensen met lagere diploma's.

Er is geen reden tot echte paniek. De werkzaamheidsgraad van de hogeschoolden, zijnde de verhouding van het aantal werkenden tot de hele groep op beroepsactieve leeftijd, blijft op een aanhoudend hoog niveau van 86 procent. De werkzaamheidsgraad van Vlaanderen en België zit onder het gemiddelde van Europa, maar de werkzaamheidsgraad van hogeschoolden zit ongeveer op dat Europese gemiddelde. Op het vlak van de hogeschoolden is er dus nog geen deficit ten opzichte van Europa.

Het blijft zo dat de kans op langdurige werkloosheid voor die doelgroep lager ligt dan voor laaggeschoolden. Dat verschil is zeer significant en de werkzaamheidsgraad bij laaggeschoolden is wel dramatisch te noemen. Desalniettemin moet worden gewezen op de trend van het stijgende aantal hogeschoolde werkzoekenden.

Volgens mij moeten we de reden niet alleen zoeken bij het feit dat het aantal universitairfors toegenomen is het laatste decennium, maar vooral bij de vaststelling dat de profielen van de afgestudeerden niet overeenkomen met die de profielen die gevraagd worden op de arbeidsmarkt. Plastisch uitgedrukt, de aula's kunnen de grote toevloed van studenten in de sociale en humane wetenschappen niet meer herbergen, maar intussen is er een smekbede naar ingenieurs en is er een tekort aan belangstelling in de richtingen van de toegepaste wetenschappen.

Minister, erkent u dit groeiend probleem van werkloze universitairfors en deelt u de aangegeven reden van mismatch op de arbeidsmarkt? Is dat een reden van bezorgdheid voor u en een punt van zorg in het beleid? Vindt u dat er maatregelen genomen moeten worden om dit groeiend probleem aan te pakken, en zo ja, welke?

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Minister, de vraag van de heer Bouckaert is pertinent. Hij haalt zelf aan dat er een significante stijging is van het aantal afgestudeerden met een hoger diploma die werkzoekend zijn of lang werkzoekend zijn. Als dat het begin is van een tendens, moeten we dat van naderbij bekijken en er aandacht aan besteden.

De heer Bouckaert haalt twee mogelijke oorzaken aan. Het aantal universitairfors neemt fors toe en de profielen komen niet overeen met wat gevraagd wordt op de arbeidsmarkt. Dat is al heel vaak ter sprake gekomen. Het bekendste voorbeeld zijn de ingenieurs. Er zijn al acties genomen. Ik verwijs naar de ingediende resolutie en de staten-generaal. Er moet meer

aandacht worden besteed aan wetenschap en techniek. Vorige week werd er nog verwezen naar een zeer interessant initiatief aan de Universiteit Hasselt. Het tijdschrift 'American Chemical Society' gaat een artikel wijden aan hoe zij leerlingen kunnen motiveren om chemie te studeren. In dat departement is er blijkbaar een toenemend aantal studenten.

Een tweede heel belangrijke zaak is de juiste studiekeuze. Dat komt altijd terug. Het is inderdaad een gedeelde verantwoordelijkheid, minister: niet alleen de student en de ouders, maar ook de hogescholen en universiteiten kunnen daaraan meewerken. Misschien is de niet-bindende oriëntatieproef dan toch wel geschikt om in de juiste richting terecht te komen, om mensen een indruk te geven van wat hun kansen op de arbeidsmarkt zijn als ze die of die richting studeren. Ik weet ook dat interesse een belangrijke motivatie is. Ik weet het uit eigen ervaring, anders had ik zelf misschien ook iets anders gestudeerd.

Tegenwoordig wordt op de arbeidsmarkt meer en meer naar competenties gevraagd. De heer Bouckaert wees er al op dat een diploma vroeger heel belangrijk was. Maar dat is nu geen garantie meer. Competenties worden alsmaar belangrijker. Daarom sluit ik me aan bij de vragen van de heer Bouckaert. Als dit het begin is van een trend, is het nu het moment om dat eens van naderbij te bekijken, minister.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Ik volg de optiek dat we ervoor moeten zorgen dat zo veel mogelijk jongeren werk hebben. Dat is duidelijk. Maar ik hoop dat in de vraag van de heer Bouckaert niet de vraag vervat zit om jongeren min of meer te verplichten om bepaalde studierichtingen te volgen. Het is nog altijd heel belangrijk dat iedereen vrij een keuze kan maken.

Ik vind dit een moeilijke vraag. Als wij vinden dat er te veel jongeren in bepaalde studierichtingen zitten die minder kansen bieden op werk, gaan wij dan stellen dat daar minder jongeren in moeten zitten? Ik ben het daar alleszins niet mee eens.

Ik vind het ook eigenaardig om te zeggen dat die niet-bindende oriënteringsproef hier belangrijk is. Die kan volgens mij wel aangeven waar een student de meeste kans heeft op slagen, maar dat kan evengoed in een studierichting zijn die minder kansen biedt op werk. Daar zie ik het verband dus niet.

Ik wil toch waarschuwen voor de tendens om de stelling in te nemen dat wij per se onze studenten allemaal in studierichtingen moeten krijgen die de meeste kansen op werk geven. Ik denk trouwens dat dat maar zeer tijdelijk zal zijn, want binnen de kortste keren zullen we dan weer andere verschijnselen opmerken.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, uit de studie van de RVA blijkt inderdaad dat het aantal werkloze hoger opgeleiden vooral in Vlaanderen en Brussel sterk is toegenomen tussen 2000 en 2010. De RVA nuanceert de cijfers echter ook meteen: "Door de hervormingen die zowel het secundair als het hoger onderwijs ondergaan hebben in de afgelopen tien jaar, is het moeilijk om de statistieken over het studieniveau van uitkeringsgerechtigde volledig werklozen-werkzoekenden (UVW-WZ) van 2000 te vergelijken met die van 2010. Bovendien is er een schaalbreuk tussen 2009 en 2010 als gevolg van een gewijzigde statistische indeling van de studiecodes. Hierdoor vinden we vanaf 2010 heel wat minder werklozen terug in de restcategorie dan in de voorgaande jaren. In de meeste gevallen gaat het om diploma's behaald in het buitenland die ondergebracht werden in een studiecode van een vergelijkbaar niveau. De evolutie van het studieniveau van werklozen dient dan ook met de grootste omzichtigheid geïnterpreteerd te worden."

Verder stelt de RVA dat "de stijging van het aantal werklozen met een hoger diploma een logisch gevolg is van de toename van het aantal personen met een hoger diploma in de totale bevolking. In absolute termen neemt het aantal werklozen zonder hoger diploma uiteraard veel sterker toe, omdat hun aandeel in de totale populatie veel groter is."

In het verleden heeft een studie van de VDAB reeds aangetoond dat hooggeschoolden beter gewapend zijn tegen de crisis en de werkloosheid. De toename van het aantal werkloze hoger opgeleiden zal vermoedelijk een tijdelijk fenomeen zijn, gelet op het feit dat de komende jaren een grote groep oudere werknemers de arbeidsmarkt verlaat, denk maar aan het onderwijs. Er zijn allerlei arbeidsmarktprognoses waarin staat dat het arbeidsmarkttekort aan technisch geschoold personeel in de komende jaren fors zal oplopen.

De profielen van afgestudeerden komen echter niet altijd overeen met die de profielen die op dat ogenblik gevraagd worden op de arbeidsmarkt. De problematiek van knelpuntberoepen is echter niet nieuw. Op de website van de VDAB kan men alle informatie vinden, maar er geldt voor iedereen een studiekeuzevrijheid die we moeilijk kunnen beknotten. Ik ben het ermee eens dat een veel betere en meer gestroomlijnde informatie kan helpen. Ik ben samen met mijn collega van Werk bezig om alle informatie over studiekeuze, interesses, kansen op de arbeidsmarkt, verloning enzovoort samen te brengen op een toegankelijke manier.

Samengevat denk ik dat ten eerste een veel betere informatie ons een heel eind op weg zal helpen, ten tweede een veel betere schoolloopbaanbegeleiding en studieoriëntering, en ten derde de uitvoering van ons STEM-actieplan (Science, Technology, Engineering and Mathematics). *(Opmerkingen van mevrouw Gerda Van Steenberge)*

Inderdaad, mevrouw Van Steenberge, dat heet nu het actieplan voor wetenschappen en techniek. Dat is gewijzigd op vraag van mevrouw Poleyn, van uzelf en van anderen.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, u hebt een aantal opmerkingen gemaakt om die trend te relativiseren. Ik wil dat nog eens rustig nakijken. Het zal wel kloppen, maar de tendens is er toch in het algemeen.

Ik wil eerst een mogelijk misverstand wegnemen. Het komt bij mij niet op om mensen te dwingen om bepaalde studierichtingen te volgen, om de eenvoudige reden dat dat gewoonweg niet werkt, mensen tegen hun zin in een studierichting duwen omdat de arbeidsmarkt dat vraagt. Dat heeft een stalinistisch karakter. Daar wil ik me echt van distantiëren. Het gaat echt om het geven van prikkels en aanmoediging, het wegnemen van stigma's op bepaalde studierichtingen, en het responsabiliseren van alle betrokkenen bij de toeleiding naar de studie, dat gaat van de ouders, over de CLB's en de scholen tot de student. De informatie is belangrijk, zoals de minister zegt. Daarbij moeten we misschien ook eens iets doen aan de studiegelden, bijvoorbeeld een gedifferentieerd systeem invoeren. Dat is ook een mogelijke prikkel. Als iemand een studie wil aanvatten waarmee hij niets kan aanvangen op de arbeidsmarkt, dan is dat de individuele vrijheid. Die vrijheid kan echter niet op kosten van de belastingbetaler, het individu moet daar zelf aan bijdragen. Dat is een discussie waard.

We hebben er al over gepraat en ooit zal het er wel eens komen. Professor Nicaise evolueert ook in die richting. Minister, het probleem bestaat. Het blijkt uit de cijfers. In 2002 zaten er 6800 studenten in de richting psychologie, en in 2011 8000. Zijn we misschien allemaal gek aan het worden? Hebben we allemaal zware psychologische problemen? Het aantal studenten geschiedenis blijkt ook toe te nemen. In de politieke en sociale wetenschappen zaten er 5600, nu 6130. In de toegepaste wetenschappen is het anders. Het aantal ingenieurs aan de universiteit blijft ongeveer stabiel. Dat komt onder andere doordat de ingangsexamens aan de universiteit zijn afgeschaft en iedereen er gemakkelijk binnen kan. Er is wel een sterke daling van de industriële ingenieurs. In totaal – hogeschool en universiteit samen – zien we een daling bij de ingenieurs. Heeft onze maatschappij dan meer psychologen nodig dan ingenieurs? Ik ga misschien wat kort door de bocht maar dat zou problematisch zijn. De ingenieurs zitten in het centrum van de productie en de economie, de psychologen in de zorgsector. Er is iets mis met een maatschappij die meer zorg nodig heeft dan creatieve productie. Die groei, die tendens moet in het oog worden gehouden. Er moet op een zachte humane wijze op worden ingewerkt zodat we de trend keren.

De voorzitter: Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

Mevrouw Goedele Vermeiren: Mijnheer Bouckaert, die 8000 studenten psychologie, is dat het totaal? (*Instemming*)

Hoeveel studenten starten er en hoeveel studeren er af? Dat is toch belangrijk om te weten?

Minister, ik ben blij met uw antwoord. U stelt ons gerust. U geeft een genuanceerd antwoord. U pleegt overleg. Het is een tendens. Het klopt, een diploma is geen garantie meer op werk. De tijden zijn veranderd. Toen ik jong was, was dat nog een argument, maar dat gaat niet meer op.

Ik wil ook een aantal zaken nuanceren en ingaan op wat mevrouw Deckx zegt. Kiezen is natuurlijk het belangrijkste. Elke student moet een richting kunnen kiezen waarin hij/zij zich goed voelt. Ik zei vroeger altijd tegen mijn leerlingen van het laatste middelbaar dat ze goed moesten rondkijken. Ze hadden de neiging om in de richtingen te kijken die ze kenden. Er is zoveel meer aanbod. Er kunnen altijd nieuwe zaken opduiken en waar ze in eerste instantie niet aan zouden denken. De studiekeuze is voor velen een moeilijk proces. Anderen gaan er gemakkelijker over. Dat bedoel ik met oriënteren. Er zijn misschien zaken die hen interesseren en waar ze zelf in eerste instantie niet aan denken. Als het hen dan toch interesseert, en er is een mogelijkheid later op de arbeidsmarkt, dan kan dat hun keuze positief beïnvloeden. Dat is al wat ik wou zeggen.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Minister, betere informatie staat hier heel erg centraal. Veel jongeren weten in het begin niet waar ze gaan eindigen, welke jobmogelijkheden er ‘maar’ zijn of ‘zeker’ zijn en wat de financiële consequenties zijn. De studiekeuze, ook in het hoger onderwijs, geeft absoluut niet aan welk beroep iemand ooit gaat uitoefenen. Dat geldt ook voor ons. Goede informatie is cruciaal.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

– *De heer Boudewijn Bouckaert, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

■

Vraag om uitleg van mevrouw Gerda Van Steenberge tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over maatregelen naar aanleiding van de resultaten van de studie ‘Oorzaken en motieven van de vroegtijdige uittrede van leerkrachten’, meer bepaald op het vlak van de stresserende planlast - 1183 (2011-2012)

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Voorzitter, minister, collega's, twee weken geleden hebben we het onderzoek gekregen, dat was uitgevoerd in uw opdracht. Ik heb het gelezen, niet alles, maar wel de conclusies en aanbevelingen enzovoort. Met deze vraag om uitleg wil ik geen voorafname doen op het loopbaandebat. Het onderzoek is veel meer dan wat mijn vraag om uitleg behelst. Ik wil dit stukje eruit lichten omdat deze vraag geregeld opduikt en ook in uw beleidsnota en beleidsbrief staat. Het is zeker niet de bedoeling het debat over terbeschikkingstelling (tbs) en het uittreden van leerkrachten aan te zwengelen.

Uit het onderzoek ‘Oorzaken en motieven van de vroegtijdige uittrede van leraars’ van de VUB (onderzoeksgroep TOR) en de Universiteit Antwerpen (onderzoeksgroep School en Politiek) blijkt dat veel leerkrachten vroeger stoppen met werken dan ze eigenlijk willen. De meeste leerkrachten stoppen rond 57, terwijl ze liever tussen 58 en 61 met pensioen zouden willen gaan. In de huidige context is dat een belangrijke vaststelling.

Een belangrijk element hierbij is dat de meeste leerkrachten houden van het lesgeven op zich, maar dat vooral de administratieve planlast erg belastend blijkt te zijn. Op basis van diepte-interviews met leerkrachten, inspecteurs, directeurs en vakbondsafgevaardigden komen de onderzoekers tot de conclusie dat de stresserende planlast een erg zwaar probleem blijkt te zijn dat dringend moet worden aangepakt. Dat de administratieve last (administratie, inspectie, begeleidingsdiensten enzovoort) zwaar weegt op de leerkracht is niet nieuw, maar al een klacht van vele jaren. Minister, er is toch al twee jaar na elkaar in het begin van het schooljaar een memorandum overgemaakt door de directies over administratieve planlast. Onrechtstreeks verwijs ik daarnaar. De maatregelen die in dit verband werden genomen, schieten volgens de leerkrachten duidelijk nog te kort.

Volgens in het onderzoek geciteerde leerkrachten neemt de planlast zelfs toe in plaats van af. De oplossing om meer leerkrachten aan de slag te houden op een gezonde en aangename manier bestaat er volgens de onderzoekers in om een innoverend beleid te voeren dat langer werken aantrekkelijk maakt, en de frustratie omtrent de werkdruk door niet-lesgebonden activiteiten en de daaruit voortvloeiende stress en arbeidsmoeheid aan te pakken.

Minister, welke initiatieven zult u nemen om de planlast voor leerkrachten te verminderen?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Minister, u hebt aangekondigd dat er een onderzoek komt over de planlast en hoe we die kunnen aanpakken.

Minister Pascal Smet: Ik heb aangekondigd dat een van de begeleidende maatregelen meer is dan een gewoon onderzoek. Ik wil een bijzondere opdrachthouder, een commissie of een combinatie – dat wil ik met de onderwijsverstrekkers bekijken – aanstellen, die binnen acht maanden heel concrete, duidelijk identificeerbare acties moet voorstellen om de planlasten voor leerkrachten en uiteraard ook voor de scholen, drastisch te verminderen.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Minister, hoe wordt die planlast gedefinieerd? Dit is al een heel oud verhaal. Het wordt alsmaar meer. Wat leerkrachten soms als planlast omschrijven, is volgens mij niet echt planlast. Er is niets mis met planning op zich. We moeten allemaal onze werkzaamheden plannen. De heen-en-weerschriftjes in het kleuteronderwijs zijn geen planlast. Dat is een nuttig instrument. Minister, wat betekent planlast precies?

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Ik heb het document ook gelezen, zeker de conclusies enzovoort. Wat mij opviel in het onderzoek, is dat de planlast een zeer belangrijke oorzaak is van ongenoegen bij de leerkrachten, maar dat het blijkbaar vooral een ongrijpbaar fenomeen is. Die planlast blijkt van nergens en overal te komen. Blijkbaar worden er heel grote verschillen vastgesteld van school tot school, en is er ook een grote variatie in wat scholen denken te moeten leveren aan de inspectie, welke bewijslast ze moeten leveren om aan te tonen dat ze goed werk doen, wat moet en niet moet of wat wenselijk is. Wat dit onderzoek aantoont, leeft op het veld. Heel veel directies en scholen wijzen naar wat Brussel zegt of wat de inspectie verlangt. Het is voor leerkrachten niet altijd duidelijk hoe dat nu precies in zijn werk gaat.

Minister, moet u niet ten aanzien van de scholen en leerkrachten duidelijkheid scheppen met betrekking tot wat het nu precies is wat wij verlangen? Welke bewijzen moeten er worden geleverd en welke bewijzen zijn optioneel? Ik lees hier over een draaiboek voor het organiseren van een happening op school. Dat is uiteraard zeer nuttig, maar ik kan mij niet voorstellen dat de inspectie zoiets zou opvragen. Het uitgangspunt om een document op te stellen waaruit moet blijken dat het een officieel document is of een werkinstrument dat door een school kan worden gebruikt, kan een belangrijk verschil inhouden.

Ik sluit mij dus aan bij de vragen van de collega's, maar stel deze bijkomende vraag: minister, hoe belangrijk vindt u het om nu al, op zeer korte termijn, de juiste informatie aan scholen en leerkrachten te verschaffen?

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, collega's, mijn vraag gaat in dezelfde richting. Ik stel vast dat leerkrachten zeggen dat zij werkdruk en -last ervaren door niet-lesgebonden activiteiten. Dan vraag ik mij af hoe zij hun opdracht begrijpen. Het onderwijs van vandaag verschilt van het onderwijs in de periode dat de leerkrachten werden gevormd. De verwachtingen waren anders. Wij moeten weten wat wij vandaag verwachten van leerkrachten.

Als ik zie wat het parlement belangrijk vindt en welke opdrachten wij geven, kun je dat niet los zien van planmatig werken. Om planmatig te werken, moet je plannen maken. Daar is administratie aan verbonden. Dat is niet negatief. We stellen dat ook vast bij lokale besturen. Die stellen ook vast dat er een enorme planlast is. Ik heb dat nooit als een last ervaren, maar als een werkinstrument dat de mogelijkheid biedt om een lijn uit te zetten en om vooruitgang te boeken. Dat is ook binnen het onderwijs perfect mogelijk. Maar ik stel vast dat leerkrachten dat niet zo ervaren.

Het is belangrijk om te bekijken met welke elementen je rekening moet houden. Je kunt planlast niet loskoppelen van een aantal andere zaken die in het loopbaandebat essentieel zijn. Het kan ook niet worden losgekoppeld van het beleidvoerend vermogen van scholen. Uit onderzoek blijkt dat er enorme verschillen bestaan tussen scholen. Het heeft ook te maken met kenmerken van de scholen zelf en niet zozeer met de opdracht op zich.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, ik heb zoals vele collega's vorige week de bijzonder interessante studie gelezen. De studie heeft het over niet-lesgebonden activiteiten als regelmatig voorkomende bron van stress maar ook van veel frustratie, en als een van de voornaamste redenen – al dan niet terecht – om het onderwijs vervroegd de rug toe te keren. In onderwijskringen spreekt men gemakkelijk van planlast. Het is dan ook begrijpelijk dat mevrouw Van Steenberge het had over planlast. Maar eigenlijk gaat het om de zogenaamde niet-lesgebonden activiteiten en extra taken.

De vorige minister van Onderwijs maakte een onderscheid tussen de planlast van scholen en de planlast van leerkrachten. De planlast voor schooladministraties probeerde hij te verminderen door enkele vereenvoudigingen, bijvoorbeeld door elektronische uitwisseling van gegevens. Met betrekking tot de planlast voor het onderwijzend personeel heeft hij meermaals geantwoord, ook op schriftelijke vragen van onder meer mevrouw Vanderpoorten, dat deze vooral in de scholen zelf moest worden aangepakt. Ik weet uiteraard niet of dit volledig juist is. Ik heb er zelfs twijfels bij.

We mogen ook niet vergeten dat er binnen de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) een werkgroep Planlast Evaluatie Instrument (PLEVIN) was waarmee de scholen konden nagaan of ze aan hun personeel geen overbodige zaken vroegen. PLEVIN werd in 2005 in het leven geroepen en zou in 2007 worden geëvalueerd. Dat bleek in 2008 nog niet te zijn gebeurd. Ik vrees dat dit in 2012 nog steeds niet zal zijn gebeurd. Het zou dus kunnen dat het hier om een fantoom gaat in de ware zin van het woord, geen fantoombevoegdheid maar een fantoominstrument.

Collega's, wat verstaat men onder die extra lasten voor personeelsleden? Ik telefoneerde net nog met een goede vriend in het onderwijs. Ik vroeg hem me spontaan te zeggen wat hij verstaat onder die planlast en die extra taken waarvan hij vindt dat ze bezwarend zijn. Hij verwees onder andere naar de korte vervangingen die vroeger mogelijk waren maar die ondertussen zijn afgeschaft en waar veelal een beroep wordt gedaan op de personeelsleden. De vakwerkgroepen moeten officieel voor de doorlichting geen verslag maken maar ze moeten wel bewijzen voor de inspectie dat ze planmatig werken. Het is natuurlijk bijzonder moeilijk om dat te bewijzen als er geen regelmatig verslag wordt gemaakt. Sommige zaken leiden dus een eigen leven en sommige instanties verdedigen zich onmiddellijk met het argument dat zij geen vragende partij zijn, maar in de praktijk is het wel zo.

Een ander voorbeeld dat vaak opduikt, is de delibererende klassenraad die moet motiveren waarom iemand bijvoorbeeld geen A-attest krijgt. De eenvoudige melding dat iemand niet de helft van de punten heeft, is onvoldoende. Men moet de niet-behaalde doelstellingen van het leerplan in de rapporten noteren. Dat moet uiteraard niet voor alle leerlingen gebeuren, maar toch voor leerlingen met een B-attest en dergelijke. Dat moet gepaard gaan met een uitgebreide motivering, om achteraf juridische problemen te voorkomen.

Men gaf ook het voorbeeld van de praktijkvakken. Men moet zelfs tweewekelijkse doelstellingsrapporten over de leerlingen bijhouden waarin wordt vermeld wat wel en wat niet wordt bereikt in de praktijklessen. Leren de leerlingen daardoor beter lassen of rozen snoeien? Dat is voor mij nog niet duidelijk. Wat de begeleiding van stagiairs en startende leerkrachten door ervaren leerkrachten betreft, zegt men dat men voor gesprekken weinig tijd heeft, maar dat men portfoliodocumenten voor de hogescholen moet bijhouden. Die taak stimuleert toch niet om leraren ertoe aan te zetten om jonge leerkrachten te begeleiden. Een laatste voorbeeld: nieuwe leerkrachten krijgen begeleiding van vakoverschrijdende mentors. Dat zorgt voor extra gesprekken, maar ook voor extra taken en vergaderingen.

Los van het belangrijke loopbaan debat is de werkgroep die u hebt aangekondigd inderdaad essentieel. U bent de verbintenis aangegaan om ervoor te zorgen dat nog tijdens deze legislatuur essentiële stappen worden gezet, in het verlengde van het werk van de werkgroep. Als u dat niet doet, dreigt u in de situatie van uw voorganger te verzeilen. Hij had goede bedoelingen toen hij dat instrument heeft gecreëerd, maar er is niets mee gebeurd. Of ben ik slecht op de hoogte? Ik moedig u dus aan om op korte termijn een goede taakomschrijving te geven aan de vakgroep die u in het leven wilt roepen, er voldoende instanties bij te betrekken: uiteraard de koepels en een aantal mensen die het veld goed kennen, misschien ook de sociale partners maar zeker ook de administratie. Het personeel moet zich daar heel nauw bij betrokken voelen. Deze legislatuur moet daar daadwerkelijk aan worden geremedieerd. Wie het rapport heeft gelezen, zal het met mij eens zijn dat dit de belangrijkste bron van frustratie is. Of dat terecht of ten onrechte is, moet worden onderzocht.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik wil kort ingaan op de opmerking van mevrouw Vanderpoorten over planlast. Dat woord is een aantal jaren geleden en vogue gekomen. Ik denk echter niet dat het helemaal de lading dekt. Veel lasten zijn niet een gevolg van planning. Het begrip administratieve last, dat vroeger werd gebruikt, is veel meer aangewezen. Wij plannen allemaal, en daar vloeien lasten uit voort, maar ook veel voordelen.

De heer Wim Wienen: Ik plan veel te weinig, en dat bezorgt mij last.

De heer Boudewijn Bouckaert: Daar hebt u al een voorbeeld.

Vandaag stonden er in De Standaard treffende interviews met leraren. De teneur daarvan is wel dat wat vroeger informeel gebeurde – met enkele leraren bij de koffie in de leraarskamer samen zitten om een probleem op te lossen, en nadien gewoon uiteengaan – kan vandaag niet meer. Vandaag moet dat worden geofficialiseerd. Men moet daar zelfs een verslag van opmaken. Dat staat zo in de krant. Hoe komt dat? Is dat door de inspectie opgelegd, in het kader van de kwaliteitszorg? Als dat zo is, dan denk ik dat het signaal van de inspectie moet worden gewijzigd.

Ik vind ook dat het element ‘vertrouwen’ aandacht verdient. Francis Fukuyama en Wim Moesen – onze econoom – hebben daarover gepubliceerd. Men moet vertrouwen aan de instellingen geven, al wordt dat vertrouwen soms beschaamd. Alles proberen vast te leggen in rapporten en dergelijke is een blijk van geïnstitutionaliseerd wantrouwen. De mentaliteit dat mensen moeten worden gecontroleerd omdat zij het anders slecht zullen aanpakken, moet er wat uit. Wij moeten de directies en de scholen wat meer vertrouwen geven, wat natuurlijk niet belet dat er in corrigerende maatregelen moet worden voorzien.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Voorzitter, collega's, ik ben het eigenlijk wel eens met de meeste sprekers. Uit de studie van Marc Elchardus en co blijkt ook dat het woord planlast een containerbegrip is geworden waar niet iedereen hetzelfde onder verstaat. Planning is een werkinstrument. Er is niets verkeerd mee als een school een taalbeleidsplan uitwerkt. Er is evenmin iets verkeerd mee als een school een zorgbeleidsplan uitwerkt, integendeel. De vraag is natuurlijk hoe dat gebeurt. Er is al verwezen naar het beleidsvoerend vermogen van scholen. Ik denk dat er ook een probleem ligt bij de ondersteunende organisaties die aan de scholen verbonden zijn. Hoe pak je de dingen aan, wanneer vraag je wat en op welk ogenblik doe je dat?

Ik vind ook dat je een onderscheid moet maken. Plannen is een werkinstrument, dat klopt. Je moet daarnaast ook wel dingen verantwoorden. Je werkt met kinderen van andere mensen. Beslissingen die je neemt, kunnen een belangrijke invloed hebben op het leven van mensen. We leven nu eenmaal in een samenleving die iets beter geregeld is, volgens mij soms zelfs iets te gejuridiceerd – dat weet u wel. Anderzijds is het ook daar opnieuw een kwestie van een evenwicht te vinden.

Je mag de verantwoording niet zomaar bij planlast onderbrengen. Soms is de verantwoordingsplicht echter zo onevenwichtig dat het planlast kan worden. Dat is telkens een balanceren, een zoeken naar evenwicht.

Ik ben het eens met de opmerkingen die in die zin werden gemaakt. Als ik de opdrachthouder of de commissie – dat moeten we de komende dagen uitklaren – de opdracht geef, zal ik zelf wellicht geen definitie geven. Als ik zelf een definitie opstel, zullen sommigen zeggen dat ik bepaalde dingen heb uitgesloten. Die groep van personen die voldoende inzicht, geloofwaardigheid en kennis moeten hebben, moeten dat zelf maar bepalen. Ik ben het er absoluut mee eens dat we hun uitdrukkelijk moeten vragen een heel duidelijke definitie te geven. Ze moeten ook heel duidelijk omschrijven wat er wel en wat er niet onder valt. Dat moeten we dus zeker doen. Ik zal mij er wel voor hoeden zelf die definitie of die aanzetten te geven.

Het klopt dat men heel vaak verwijst naar Brussel – Brussel vraagt dit of dat. Daarbij denken mensen vaak aan het ministerie van Onderwijs. Brussel is echter ook de Guimardstraat of de Jacqumainlaan. Brussel is vele andere dingen, ook misschien het Vlaams Parlement of het federaal parlement. Het onderscheid tussen scholen en leerkrachten moet daarbij worden gemaakt. Voor scholen is wat men vaak als planlast beschouwt, ook niet-onderwijsgebonden planlast of planlast die voorkomt uit regelgeving die niet door onderwijs op tafel wordt gelegd. Ook dat is een dimensie. Denken we aan de welzijns-, veiligheids-, gezondheids-regelgeving, enzovoort. Ook dat moet worden meegenomen in de scope.

Mijnheer De Meyer, ik denk dat het onderscheid tussen planlast op niveau van de scholen en planlast op niveau van de leerkrachten moet worden bekeken.

Soms worden er wel opdrachten gegeven door het ministerie. We moeten in de toekomst als uitgangspunt nemen dat informatie één keer moet worden gevraagd. Op dit moment werken we het kenniscentrum van het ministerie uit. We gaan er daarbij van uit dat informatie één keer moet worden gevraagd aan de scholen en dat die informatie – liefst automatisch – vanuit het kenniscentrum moet worden gedispacht naar diegenen die die informatie nodig hebben.

Ik geef een voorbeeld. Het kan zijn dat het ministerie informatie opvraagt die ook door de koepel of de scholengemeenschap wordt opgevraagd. Scholen moeten dan soms verschillende keren dezelfde informatie overmaken. Soms vraagt men informatie die men gedigitaliseerd kan bijhouden.

Zo zullen we in de toekomst een centraal registratiesysteem invoeren. We zullen in een tweede fase dag na dag de aanwezigheden van kinderen in de scholen bijhouden. We kunnen dat nu niet, maar we willen dat wel doen. Als je als leerkracht overal een lijntje moet trekken, overtypen op de computer, laten centraliseren door iemand van het secretariaat die dat dan doorfaxt naar het secretariaat, dan kruipt daar veel tijd in en is de planlast hoog. Ik maak er nu natuurlijk een karikatuur van.

Als je echter een systeem kunt ontwikkelen dat geïnformatiseerd werkt, zoals Numbers, een programma van Apple, dan krijg je standaard een programma om de aanwezigheid van kinderen in de klas bij te houden. Sommigen vinden het heel lastig om dat bij te houden. Je kunt dat echter ook veel gemakkelijker laten gebeuren. Door een ander werkproces kun je je ontdoen van heel veel overbodige werklast.

Ik spreek ook vaak met leerkrachten. Het valt mij op dat ze af en toe verwijzen naar de inspectie. De inspectie beweert echter dat niet zij, maar de koepels, de scholen of de scholengemeenschappen dat vragen. Het is de bedoeling dat de opdrachthouder die discussie beëindigt. Als het moet, zal ik samenzitten met de inspecteur-generaal – dat is namelijk nog een onafhankelijke functie – om te kijken hoe we de opdracht van de inspectie verder kunnen verduidelijken. Ik heb hem dat trouwens al gevraagd. Ik wil hem ook vragen hoe we die boodschap goed kunnen overbrengen op de individuele inspecteurs op het veld zodat ze die correct invullen. Je kunt natuurlijk niet uitsluiten dat de ene inspecteur iets anders vraagt dan de andere.

Zodra we dat actieplan hebben, moet dat op het niveau van koepels en scholengemeenschappen grondig worden bekeken en moeten er grondige afspraken worden gemaakt om tot die vermindering te komen.

We maken die oefening dus. Dat is trouwens een van onze prioriteiten. Het is ook een van de begeleidende maatregelen die we willen nemen om tot de eindeloopbaan te komen. Dat komt ook omdat we de studie van Elchardus uiteraard heel goed hebben gelezen en willen meenemen. Het beleidsvoerend vermogen is al op tafel gelegd. Uit de studie blijkt ook dat een van de redenen waarom leerkrachten vervroegd willen stoppen – dat is nu niet aan bod gekomen – de relatieproblemen zijn: relaties tussen de leerkrachten en de directie, tussen de leerkrachten onderling, tussen de leerkracht en de leerling, de leerkracht en de ouders. Als daar ruis op zit of als daar problemen zijn, merk je dat leerkrachten vroeger willen uitstappen. Dat is een kwestie van omgaan, van beleidsvoerend vermogen. Dat vind ik heel belangrijk. Ik ben heel blij dat u dat allemaal steunt. We moeten deze legislatuur heel concrete stappen zetten op alle niveaus. We zijn er al mee bezig. Bij de uitbouw van het kenniscentrum zijn we vertrokken van het principe dat informatie één keer wordt gevraagd en dan wordt gedeeld met iedereen.

Heel wat leerkrachten zeggen dat net dit hen stoort: ze hebben de indruk dat het er enkel op neerkomt dat ze op de papieren alle kruisjes invullen en dat het niet meer relevant is of ze dat effectief in de klas hebben gedaan. Als dat waar is – en ik heb geen reden om dat in twijfel te trekken –, is er een onevenwicht en heeft men totaal verkeerd begrepen hoe men een verantwoordingsplicht moet invullen. De slinger is naar de verkeerde kant doorgeslagen. Het is een paraplusysteem: ik heb mijn papieren ingevuld en als de inspectie komt, kan ik tonen dat ik het allemaal heb gedaan. Dat is natuurlijk niet juist. Daarin moeten we een nieuw evenwicht vinden. Dat zal een van de dingen zijn die uit de opdracht komen. U merkt dat ik gedecideerd ben om tijdens deze legislatuur de planlast aan te pakken.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, collega's, ik ben blij dat zoveel mensen zich aansluiten. Nadat we de heer De Meyer gehoord hebben, zouden we bijna vergeten dat ik de vraagsteller was. Ik ben blij dat hij mij volmondig bijtreedt.

Minister, u hoeft niet blij te zijn dat wij u steunen, uiteraard wel. Ik ben vooral blij dat er eindelijk actie wordt genomen. Dit is niet nieuw, het dateert al zeker van de vorige legislatuur. De heer De Meyer verwijst naar een werkgroep binnen de Vlor die in feite nog niets heeft opgeleverd. Minister, u zegt dat u de opdracht hebt gegeven om die planlast opnieuw te bekijken. U hebt uw engagement gegeven. Ik hoop dat het sneller zal gaan dan de vorige werkgroep.

Plannen is inderdaad niet slecht, maar iedereen weet hier, met zijn gewoon boerenverstand, dat leerkrachten dat ook niet bedoelen. Het gaat over de administratieve rompslomp. Mevrouw Helsen vraagt wat de opdracht van de leerkracht tegenwoordig is. Ik treed haar

daarin bij. Het worden steeds meer supermensen. Ze worden geacht om onze kinderen mee op te voeden, ze moeten differentiëren, problemen detecteren, remediëren en entertainen. Er wordt van hen enorm veel gevraagd. Maar goed, nu gaat het om die planlast. Als er klachten zijn, moeten wij die ernstig nemen. Die zijn terecht. U gaat eraan werken.

Ook belangrijk is de communicatie naar de leerkrachten, zoals mevrouw Deckx zegt. U zegt ook, minister, dat de slinger naar één kant is doorgeslagen. Dan is het belangrijk om te communiceren, niet alleen naar de leerkrachten, maar ook naar de schooldirecties. Wat wordt er in feite van hen verwacht als er inspectie is? Uit dat onderzoek bleek ook dat leerkrachten die verplichtingen anders opvatten dan wat Brussel eigenlijk van hen verwacht. En Brussel is inderdaad meer dan enkel het Ministerie van Onderwijs.

Minister, er moet dringend iets gebeuren. Leerkrachten moeten kunnen onderwijzen. U zegt dat we anders moeten leren omgaan met bijvoorbeeld de aanwezigheidsregisters en u wilt via een iPad Numbers laten installeren. Ik wist niet eens dat dat bestond. Dat betekent voor mij weer dat er van de leerkrachten wordt verwacht dat ze daarmee leren omgaan. Er moet vooral worden verwacht dat ze onderwijzen en zij verlangen ook dat onderwijzen hun hoofdtaak kan zijn. *(Opmerkingen van mevrouw Kathleen Helsen)*

Ja, wat is dat? Blijkbaar is het niet wat de leerkracht zelf verwacht.

Minister Pascal Smet: Ik denk dat er ook een probleem is in de opleiding. Te veel jonge leerkrachten schatten niet goed in wat het in werkelijkheid betekent. Dat betekent dat in de opleiding een verkeerd beeld wordt geschetst of verkeerde verwachtingen worden gecreëerd. Ik zie u knikken. We horen allemaal hetzelfde. Als we de lerarenopleidingen herzien, zullen we die dimensie zeker meenemen. Mensen stromen in in een beroep waarvan ze andere verwachtingen hebben. Uiteraard ontstaat er dan frustratie.

Ik ben het met u eens dat de kernopdracht van een leerkracht is dat die kennis overbrengt, attitudes en vaardigheden bijbrengt. Ook de tijd dat dat enkel gebeurt door voor de klas te staan, is voorbij. Maar leerkracht zijn is ook wel wat meer: contacten met ouders, gedifferentieerd omgaan met leerlingen enzovoort. Dat moet ook worden overgebracht. Er zijn ook leerkrachten die dat heel graag doen en juist dat heel mooi vinden aan het beroep.

De voorzitter: Mevrouw Van Steenberge heeft het woord.

Mevrouw Gerda Van Steenberge: Minister, u hebt gelijk dat u geen definitie wilt geven van ‘planlast’. Als je een definitie geeft, is dat immers een beperking. Een definitie wordt ook altijd geïnterpreteerd in deze of gene zin. Dat zal wellicht ook een van de opdrachten zijn die u aan die onderzoeksgroep geeft, om te zien wat planlast of administratieve last juist is. Maar geef er inderdaad geen definitie van.

Ik wil nog eenmaal benadrukken dat hier snel werk van moet worden gemaakt. De legislatuur zal snel om zijn, maar het is vrij dringend. Ik heb dit specifieke punt uit het loopbaandebat aangehaald, omdat dit iets is dat onmiddellijk kan worden aangepakt en dat een onmiddellijke aanpak verdient.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, u richt zich nu heel sterk op de lerarenopleiding. Wij bevestigen dat het belangrijk is om daarnaar te kijken. Maar er is natuurlijk wel een evolutie in de tijd voor al degenen die al jaren actief zijn in het onderwijs. Zij hebben destijds ook voor een ander beroep gekozen dan het beroep dat ze vandaag moeten uitoefenen. De vele wijzigingen die er doorheen de jaren gekomen zijn, kunnen er ook toe leiden dat zij vandaag in een job zitten waar ze aanvankelijk niet voor opgeleid waren en waar ze niet voor gekozen hebben.

Wat ik bij jonge leerkrachten vaststel, en wat de lerarenopleidingen ook zeggen, is dat jonge mensen worden opgeleid in voorbereiding op een job waarvan zij vinden dat dat het onderwijs moet zijn in deze tijd. Maar vaak komen die jonge mensen terecht in een omgeving waar een andere onderwijsomgeving aanwezig is dan wat vanuit de lerarenopleiding als juiste

onderwijsomgeving wordt bevonden die wij moeten creëren. Het is belangrijk om ook daarnaar te kijken.

Tijdens de hoorzittingen in het kader van de hervorming van het secundair onderwijs hebben we gehoord dat jonge mensen vaak met vernieuwingen en nieuwe methodes leren werken en dat ze die tijdens hun stageperiode toepassen, maar dat ze vaststellen dat die in de scholen niet volledig geïmplementeerd zijn en dat zij na een aantal jaren die innovatieve methodieken niet meer toepassen en terugvallen op een ander onderwijs dan datgene waarvan de lerarenopleidingen vinden dat het moet worden aangeboden.

Onderzoek toont aan dat daar een knelpunt zit. Dan is het niet voldoende om enkel naar de lerarenopleiding te kijken. We moeten bekijken welk onderwijs wij nodig hebben, welke leerkrachten wij nodig hebben en waar het knelpunt zit.

Als je op een gegeven moment voor een bepaald beroep kiest, maar er is een evolutie en je komt tot de vaststelling dat je niet meer in dat beroep past waar je doorheen de jaren in terechtgekomen bent, kan ik heel goed begrijpen dat je zegt: daar heb ik eigenlijk niet voor gekozen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik steun u ten volle in het engagement dat u hier hebt uitgesproken. Mevrouw Van Steenberge, ik dacht dat u tevreden zou zijn met mijn aansluiting bij uw vraag.

Mijnheer Bouckaert, ik ben het met u eens dat vertrouwen bijzonder belangrijk is in een opvoedingsproces. Vroeger was niet alles beter, maar men kon toch veel zaken oplossen met een gesprek bij de koffie.

Minister, u hebt gelijk dat het over een delicate materie gaat, namelijk werken met kinderen. Daarvoor moet men zich soms kunnen verantwoorden. Als ik echter de juridisering zie van sommige deliberaties, vind ik dat de slinger van de ene zijde te veel naar de andere zijde gaat. Een van de partners die u bij uw gesprekken moet betrekken, zijn de ouders. Ongetwijfeld hebben zij een belangrijke invloed op het pedagogische proces en de wijze waarop dat in de scholen verloopt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Paul Delva tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de leerprestaties in scholen - 1134 (2011-2012)

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Minister, ik las onlangs de resultaten van een zeer interessante wetenschappelijke studie in het tijdschrift Klasse. De studie onderzocht de prestaties van ‘witte’ en ‘gekleurde’ scholen. Uit het onderzoek blijkt dat de sociaal-economische achtergrond van de leerlingen dé doorslaggevende factor is voor de leerprestaties, en veel minder andere factoren zoals taal of etnisch-culturele achtergrond.

Ik geef een aantal korte citaten uit Klasse: “De kleur van de klasgenootjes beïnvloedt de leerprestaties niet. Wel de sociaal-economische achtergrond van de eigen ouders.” Verder lezen we: “Rijke leerlingen presteren veel beter dan arme leerlingen, witte leerlingen presteren iets beter dan zwarte leerlingen.” En tot slot: “Het sociaal-economische profiel is veel doorslaggevenner dan de etnische samenstelling.”

De resultaten van de studie hebben het voordeel dat ze de helderheid en de duidelijkheid van het debat over leerprestaties fel vergroten. Een aantal zaken worden soms door elkaar

gehaspeld wanneer het gaat over de zwakke leerprestaties van een aantal leerlingen. Ik heb het dan over elementen als taal, etnisch-culturele afkomst, sociaal-economische achtergrond enzovoort. De studie stelt dat één factor er bij uitstek bovenuit steekt, namelijk de sociaal-economische achtergrond.

De studie werpt trouwens ook een ander licht op het vreemde concept van concentratiescholen. Eigenlijk zegt de studie dat, indien in een aantal concentratiescholen de resultaten niet goed zijn, dat veel minder te maken heeft met de concentratie van kleur as such, dan met de concentratie van kansarmoede.

Dan blijft de vraag wat men in Vlaanderen en Brussel bedoelt met de term concentratiescholen. Het spreekt voor zich dat de gekleurde scholen het harmonieuze samenleven tussen de verschillende bevolkingsgroepen op zich niet bevordert. Klasse schrijft – en dat sluit aan bij de studie: “Als je denkt in schoolprestaties moet je niet streven naar desegregatie. Concentratiescholen presteren vaak zeer goed. Als je een vriendelijkere samenleving wil waar iedereen met iedereen kan omgaan, dan zijn gemengde scholen wel een goed idee.”

De gemengde scholen hebben eerder nut op maatschappelijk vlak en het aanleren van respect voor elkaar, dan op het vlak van de leerresultaten.

Minister, hebt u kennis genomen van dit onderzoek? Hoe evalueert u de resultaten van deze studie? Hebt u over deze problematiek ook zelf gegevens verzameld? Ik vermoed van wel.

Hoe zult u dit onderzoek meenemen in uw beleidsvoering? Welke maatregelen werden er genomen om sociaal-economische zwakkere leerlingen vandaag sterker te ondersteunen, zodat ze betere schoolprestaties zouden behalen?

U start proefprojecten op in negen concentratiescholen in enkele Vlaamse steden, Brussel en de mijnstreek. Ik veronderstel dat het hier gaat om concentratie van kleur. Het proefproject werd aangehaald tijdens de bespreking van uw beleidsbrief in januari. Wordt bij het uittekenen van dit proefproject rekening gehouden met de resultaten van bovengenoemde studie? Er is toch een link?

Wordt het vooropgezette tijdschema voor de voorbereiding van deze proefprojecten aangehouden? Wat is de stand van zaken? Ik hecht heel veel belang aan die proefprojecten. Ik vraag me af hoe ik als parlementslid in de toekomst stelselmatig van de resultaten op de hoogte kan blijven.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik heb met veel interesse kennis genomen van dit onderzoek. Het gaat over zowel de oorzaken als de gevolgen van segregatie. Het toont aan dat een grote concentratie van allochtonen niet nadelig is voor de schoolprestaties, maar wel minder mogelijkheden biedt om interetnische relaties op te bouwen. De onderzoekers besluiten dan ook dat een politiek van desegregatie niet bepleit moet worden vanuit het perspectief van de cognitieve onderwijsprestaties, maar wel vanuit het perspectief van de sociale integratie. Scholen vormen immers een belangrijke context om te leren samenleven.

Uit het onderzoek blijkt ook dat de sociaal-economische achtergrond van de leerlingen een meer doorslaggevende factor is voor leerprestaties dan de etnisch-culturele origine van de kinderen. We hebben het dan niet over de effecten van de schoolsamenstelling, maar over de effecten van individuele leerlingenkenmerken. Dat de sociaal-economische achtergrond van leerlingen een sterke invloed heeft op leerprestaties is een gegeven dat opduikt in alle Vlaamse onderwijsstudies waarin deze gegevens voorhanden zijn. Ik verwijs naar de PISA-studies (programme for international student assessment), maar ook naar het onderzoek van het steunpunt Studie- en Schoolloopbanen.

Het gelijke onderwijskansenbeleid (GOK) is inderdaad ingegeven vanuit de vaststelling dat de sociaal-economische achtergrond een sterke invloed heeft op de onderwijsprestaties. Dit

nieuwe onderzoek geeft hiervoor nogmaals bevestiging. De GOK-kenmerken zijn geen etnische kenmerken, maar veeleer sociaal-economische kenmerken. Dit onderzoek bevestigt opnieuw deze keuze. Het feit dat allochtone kinderen vaak minder goed presteren, heeft immers voornamelijk met sociaal-economische achterstelling te maken. Onder allochtonen zijn er gelukkig ook kansrijke kinderen. Met een boutade: scholen krijgen geen extra middelen voor de kinderen van allochtone parlementsleden, en dat is het best zo omdat het niet nodig is.

Verder ondersteunt dit onderzoek dat het streven naar sociale mix zinvol blijft, maar dan vooral vanuit het perspectief van sociale integratie. Het betreft dus een keuze op basis van een maatschappelijke overtuiging, dat jongeren moeten leren samenleven om sociale integratie te bevorderen. Het bevorderen van sociale mix vormt een van de uitgangspunten van het decreet van 25 november 2011 betreffende het inschrijvingsrecht. Uit het PISA-onderzoek blijkt ook dat als we die sociaal-economische achtergrond wegnemen, er nog een sociaal-culturele dimensie meespeelt. Daar heb ik het al eerder over gehad.

Bij de voorbereiding van het proefproject Innoveren en Excelleren nemen we uiteraard zoveel mogelijk de resultaten van het beschikbare wetenschappelijk onderzoek mee. Er is al een wetenschappelijke opdracht uitgeschreven in de vorm van een literatuurreview. Het is ook de bedoeling om een adviesgroep op te richten die beschikbare wetenschappelijke expertise in het project moet inbrengen. De proefprojecten zelf zullen ook wetenschappelijk worden opgevolgd.

Voor de selectie van de scholen voor het proefproject wordt de GOK-concentratiegraad in rekening genomen. Dat zijn geen etnische kenmerken, maar wel sociaal-economische kenmerken. In die zin is de term concentratiescholen in het proefproject niet te zien als een concentratie inzake etniciteit, maar wel als een concentratie inzake sociaal-economische problematiek, gekoppeld aan anderstaligheid. Dit sluit dus aan bij de bevindingen van het onderzoek dat u aanhaalt dat stelt dat niet etniciteit, maar wel sociaal-economische kenmerken de leerprestaties beïnvloeden. Natuurlijk, met een combinatie van die factoren komen we wel dikwijls bij die categorie uit.

Het is nog altijd de bedoeling om deze proefprojecten op 1 september te laten starten. Dit wordt volop voorbereid in een taskforce waarin de onderwijsverstrekkers, de lokale besturen en bestaande ondersteuningsinitiatieven betrokken zijn.

De voorzitter: De heer Delva heeft het woord.

De heer Paul Delva: Minister, u bevestigt wat in die studie staat. Het is geen verrassing om dat te lezen, maar het brengt helderheid in het debat.

Ik heb nog een vraag over de proefprojecten. Die worden op 1 september opgestart. Wil dat zeggen dat tegen dan de verschillende parameters worden uitgewerkt?

Minister Pascal Smet: Ja.

De heer Paul Delva: Is de schoolkeuze al gebeurd?

Minister Pascal Smet: Ik denk het wel. Dat is door de trajectwerkgroep gedaan.

De heer Paul Delva: Kunnen we weten over welke scholen het gaat?

Minister Pascal Smet: Ja, als het project wordt gelanceerd. Ik ken de juiste stand van zaken niet goed. Als ik het goed heb, zijn de scholen aangesproken of ze willen meedoen. Dat is gebeurd in overleg met de onderwijsverstrekkers.

De heer Paul Delva: Minister, kunt u, los van de individuele scholen, zeggen over hoeveel scholen het gaat? Is er een school in de mijnstreek?

Minister Pascal Smet: Het gaat over Brussel, Antwerpen, Gent en de mijnstreek. De drie grootsteden en een semilandelijk gebied.

De heer Paul Delva: Is er ook een einddatum voor die projecten? U spendeert daar nogal wat middelen aan.

Minister Pascal Smet: Ja, 1 miljoen euro op jaarbasis. Het loopt minstens drie jaar, maar wellicht zal het langer zijn. Na drie jaar zullen we moeten evalueren. Ik hoop dat we snel resultaten hebben. Het is dus langdurig. De bedoeling is om zeker na drie jaar – of nadien, dat hangt af van de evaluatie – de bevindingen die daaruit komen, te veralgemenen naar alle scholen, rekening houdend met de pedagogische vrijheid natuurlijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■